

REPORTÁŽ

Zámku v Litni vrací lesk doby, kdy v něm žila sopranistka Jarmila Novotná

JANA HÁJÍČKOVÁ

Kdo vejde do areálu zámku v Litni na Berounsku vidí spoustu rozpadajících se budov. Mezi nimi září novotou Čechovna, budova, kde čtyři roky bydlel spisovatel Svatoopluk Čech. Právě tam vedou moje kroky. Před domem stojí v upraveném parčíku socha od Olbrama Zoubka, která dostala jméno Vítěz. Sochař ji neziskové organizaci Zámek Liteň věnoval a sám vybral toto místo.

Beru za kliku a vcházím přes dvoje dveře do krásného reprezentativního sálu, kde do krbu přikládá dřevo jeho majitelka Ivana Leidlová. Právě ona má rekonstrukci Čechovny na svědomí. A nejen této budovy. Usedáme k obrovskému stolu a zámecská paní začíná své vyprávění.

„S manželem jsme koupili zdevastovaný zámecký areál v roce 2007 jako investici. Tehdy jsem byla na mateřské dovolené a myslela si, že se vrátím k bankovníctví. Jenže jsme začali pátrat po historii zámku, abychom budovy vrátili do původního stavu. A vypátrali jsme syna sopranistky Jarmily Novotné, která zde žila. George Daubek bydlí v New Yorku a pozval nás na kávu. Tak jsme koupili letenky a v roce 2011 letěli za ním,“ vyprávěla mi Ivana.

Zámek totiž po restitucích George Daubek prodal, ale noví majitelé jej pak prodali dál. Manželé si s Georgem povídali zhruba osm hodin.

„Vyprávěl nám, že neměl s maminkou dobré vztahy, protože prakticky nebyla doma a vychovávala ho chůva. Ve sklepe měl padesát krabic pozůstatostí po Jarmile Novotné a nikdy se do nich nepodíval. Nicméně toužil zámek opět navštívit. Následně jsme mu dali narozeninový dárek, v němž jsme ho do roka a do dne do Litně pozvali,“ usmála se Leidlová. Jak řekla, tak splnila.

Nachystala víkendové setkání pro celou jeho rodinu s názvem Festival Jarmily Novotné. Pozvala i lidi z vesnice a připravila kulturní program. Vystoupila kapela Musica Florea, ale i Georgova dcera, která je hudebnice a hraje na barokní housle.

„Tehdy jsem si nemyslela, že se to někdy bude opakovat. Ale následně mi poslali dopisy tehdejší šéfdirigent České filharmonie Jiří Bělohlávek a operní pěvec Peter Dvorský, že Jarmilu Novotnou znali a rádi by mě podpořili při dalším festivalu. Potěšilo je, že konečně někdo pro Jarmilu Novotnou něco uspořádal. A Česká televize o tom natočila dokument. V roce 2012 jsem tedy založila neziskovou organizaci Zámek Liteň a rozhodla se věnovat odkazu operní pěvkyně Jarmily No-

PŘED SÍDLEM. Zámek od roku 2007 vlastní Ivana Leidlová s manželem, kteří ho postupně rekonstruují. Foto: Ivana Leidlová

votné a rodu Daubků, pokračovat v pořádání festivalů, ale i obnově celého areálu,“ prozradila Ivana, která se pustila i do postupné rekonstrukce jednotlivých objektů.

Začala s Čechovnou, kde Jarmila Novotná žila s manželem Jiřím Doubkem. Ten dostal budovu jako dar od rodičů, kteří bydleli na zámku. V roce 1939 se ale Jarmile v noci na koncertním turné zdálo, že je všechno zničené a hoří, a proto zabalila děti, Jiřího a Jarmilu, manžela a

odjeli jednou z posledních lodí před 2. světovou válkou z tohoto turné z Hamburku přímo do New Yorku. V Evropě už byla známá a italský dirigent Arturo Toscanini jí domluvil angažmá v Metropolitní

opeře v New Yorku, kde pak ztvárňovala titulní role 16 let. „Řekl tehdejšímu řediteli Benu Johnsovi, že jestli jí okamžitě nedají kontrakt, tak už tam nebude nikdy dirigoval,“ smála se Ivana. Byla hvězdou první velikosti, chodila na večere s vědcem Albertem Einsteinem nebo hercem Clarkem Gablem, navštěvovala Bílý dům.

Během 2. světové války zemřela na zámku maminka Jiřího Daubka. Po válce se rodina chtěla do Litně vrátit. Jiří přijel sám a zámek připravil na návrat. V roce 1947 v létě rodina přijela a přivezla s sebou obrazy, nábytek, knížky a další osobní věci.

„Strávili na zámku léto a ještě se na rok vrátili do Ameriky, aby Jarmila ukončila poslední sezónu v opeře a děti dochodily školu. Jenže příšel únor 1948 a komunisté rodině Daubků všechno zabavili. Když si přijel Jiří v dubnu 1948 na zámek pro své věci, tak mu lidé s puškami oznámili, že už

je to všechno jejich,“ popisovala Leidlová.

V roce 1956 proběhly svozy. Komunisté sepsali v vybavení a rozvezli po zámcích, které se ukazovaly veřejnosti. Na zámku v Litni bylo učiliště s internátem pro zvláštní školu a v dalších budovách velkostatek. V roce 1989 si ale George Daubek požádal o navrácení a areál prodal.

STROMY ŠÁZELI BOCELLI NEBO MALKOVICH

Nicméně Jiří a Jarmila jsou pohřbeni v rodinné hrobce Daubků v Litni. „Nachází se v lesíku vedle silnice na Sviňaře. Není v areálu zámku,“ podotkla Leidlová, která oslovila spisovatele Pavla Kosaťáka, zda by o sopranistce nepsal biografii. Jezdil tedy rok a půl po světě a sbíral o slavné sopranistce informace, aby mohl vyjít kniha Baronka v opeře.

Během deseti let Ivana Leidlová dále pokračovala v pořádání festivalu. Jak slíbil dirigent Bělohlávek, vystoupila v roce 2014 v Litni Pražská komorní filharmonie. Na dvoře zazpívali Adam Plachetka, Martina Janková, Štefan Margita a Dagmar Pecková.

Ivana uspořádala velký koncert v Rudolfinu, který

moderoval Marek Eben. A nejen to. Přivezla i výstavu kostýmů Jarmily Novotné do Obecního domu v Praze, protože se dozvěděla, že v Metropolitní opeře stále uchovávají v archivu její originální kostýmy.

„Na jednu akci se začaly nabízet další. Dagmar Pecková si přála v Litni pořádat pěvecké kursy. Takže letos už bude jedenáctý ročník,“ doplnila Ivana. Pro všechny návštěvníky ale potřebovala zázemí, a proto se pustila do rekonstrukce Čechovny, kterou mě provedla. Vzniklo tam osm dvoulůžkových pokojů se sociálním zařízením, kuchyní, koncertní i přednáškový sál. Z koncertního sálu vychází na vyvýšenou terasu s výhledem do parku.

„Před pěti lety se nám terasa začala sesouvat, tak jsme museli všeho nechat a opravit ji,“ podotkla Leidlová. A už mířím do zámeckého francouzského parku, jehož úpravy se prováděly zároveň s rekonstrukcí Čechovny.

„Jsou tady 120 let staré stromy, které byly i prvního druhu v Česku. Mají obrovské kmeny. Stromy se prořezávaly, svazovaly, aby nepraskly, a také kácely, aby nepopadaly. Opravili jsme cestičky a jezír-

ko. A také neustále vysazujeme stromy nové, které nám vždy zasadí nějaký umělec. Tento třeba zasadil John Malkovich,“ ukazovala Ivana.

Další stromy zasadili třeba Jiří Bělohlávek, Jiří Suchý, Karel Schwarzenberg nebo Andrea Bocelli. Procházím kolem grotty, což je umělá jeskyně. Před ní se konají koncerty základních uměleckých škol.

A už vcházím za Ivanou Leidlovou do poničené sala terreny. Zdi jsou popsány od žáků tehdejšího učiliště. „Tuto barokní stavbu bychom chtěli opravit letos. Daubkovi sem prý chodili na čaj,“ usmívala se Ivana a ukazovala mi částečně dochované obrazy lilí z kamínků na zemi.

A mířím k opravené oranžerii. „Naši snahou je zachránit všechny památkové objekty. Naposledy jsme nechali opravit firmou Dekorum tuto oranžerii, kde teď probíhají výstavy, koncerty nebo kursy. Rekonstrukce vyšla na pět a půl milionu korun a zkolaudována byla na jaře loňského roku. Památkáři ji ocenili a dali do sborníku jako příklad pro ostatní. Proto jsme tu měli skupinu třiceti památkářů, kteří se na ni přijeli podívat,“ prozradila Leidlová. Kdysi vyzvala obyvatele Litně, jestli nemají nějaké historické fotografie s Jarmilou Novotnou. A právě na jedné z nich je vidět oranžerie, jak se v ní pěstovaly citrusy a další teplo milné rostliny.

„Na léto je vyndávali ven, ale zimu přečkávaly rostliny v oranžerii. Nicméně citrusy sem vrátit nehodláme. Vloni jsme zde poprvé uspořádali Výtvarný víkend očima Josefa Máne, kde účastníci kursu malovali na místech, kde kdysi tvořil tento významný český malíř. Patřil totiž k přátelům Daubkových a v Litni tvořil stejně jako další umělci Národního divadla, jehož byli Daubkové jedni z významných zakladatelů. Jarmile dal

Josef Mánes jako svatební dar obraz Josefína, který ale byl znárodněn. Nyní je v Národní galerii,“ upozornila Leidlová.

Obcházíme zámek podél stromové aleje, jež vznikla za podpory Nadace Tipsport. Oprava zámku bude velice nákladná a podle slov Leidlové je naplánována až jako poslední. Zatím bylo nutné na zámku opravit střechu a zafixovat stropy, aby se nepropadly. Vcházíme dovnitř a vidíme necitlivé zásahy, kdy komunisté nechali na historickou cihlovou dlažbu položit jinou, emailové krycí nátěry na stěnách apod.

„Na stropě se dochovaly malby od Quida Máne, ale komunisté na ni umístili zářivku. Naprostá neúcta,“ kroutila hlavou Ivana.

DOJDE NA OTEVŘENÍ HROBKY

V následující místnosti je obrovský prosklený rám, kde visel návrh opony do Národního divadla. Namaloval ji František Zeníšek. A právě opona podle tohoto návrhu shořela při požáru v roce 1881. V 90. letech ale vítězný návrh z Litně někdo ukradl. Zvedl rám a neodborně plátno vyřízl. Dodnes nebylo objeveno. Ivana mi vyprávěla i příběh o dalším ukradeném exponátu – zámeckých hodinách.

„Hledala jsem firmu, která by zhotovila nové. Oslovila jsem Hainz, protože spravují hodiny na pražském orloji. Jaká byla náhoda, že na táhlech, která tam po ukradených hodinách zbyla, zůstalo vyraženo Hainz. Takže stejná firma zhotovila prakticky stejné. Na vnitřní stranu do dvora vyrazili tehdy rok 1902, kdy byly hodiny instalovány, a na druhou vnější stranu jsme již my nechali vyrazit rok 2013, kdy jsme nechali vyrobit hodiny nové,“ vysvětlila Leidlová.

Před zámkem stojí betonové garáže, které byly postaveny v 80. letech. Čeká je demolice. Naproti zámku se nacházejí ještě technické budovy, které jsou také významné, bývalý pivovar a kovárna. Ty plánuji Leidloví také v budoucnu zrekonstruovat.

Ivana Leidlová mě ještě pozvala na akce, které letos chystají. Celý ročník je věnován připomínce 30 let od úmrtí Jarmily Novotné (9. 2. 1994). V dubnu to budou Liteňské hornové dny, kdy hráči na lesní roh České filharmonie pozvou mladé studenty a hráče na tento nástroj.

V květnu si v Litni připomenou třicet let od úmrtí Jarmily Novotné a otevrou její hrobku. 25. května proběhne slavnostní koncert ve stodole a o den později akce ZUŠ open, kdy zhruba 15 škol ze Středočeského kraje, Prahy, ale i Západočeského kraje, zde pořádají svůj happening.

V létě se zopakují pěvecké kursy, 7. září se uskuteční koncert scénické provedení oper Figarova svatba a Don Giovanni a na podzim snad proběhne výtvarný víkend. Na závěr roku chystají i adventní koncerty.

ČECHOVNA. Budova, v níž čtyři roky bydlel spisovatel Svatoopluk Čech, prošla opravou jako první. Foto: Deník/Jana Hájíčková